

A határon túli magyar nyelvhasználat

Nézd meg a csángókról szóló dokumentumfilmet, figyeld meg benne egy kétnyelvű környezet, a fiatalok és az oktatás problémáját! Készíts egy kiselőadást vagy prezentációt a témáról! (Még egyszer: nem a csángókról kell csupán szólnod, hanem az őket, a nyelvhasználatukat, a megélhetésüket érintő problémákról, kihívásokról!)

Csángók c. dokumentumfilm, 2006, rendezte: Fekete Ibolya: www.youtube.com

A moldvai csángók egy magyar nyelvjárászigetet képeznek Románián belül. A középkorban a székelyekből vált ki egy csoport, és költözött erre a területre. A magyar nyelv változásai nem jutottak el erre a nyelvjárászigetre, a nyelvújítás sem, ezért a csángók nyelve a magyar nyelv régebbi elemiből is sokat megőrzött, illetve más úton fejlesztett tovább. A megalkotott magyar köznyelv és irodalmi nyelv itt nem hatott, ezért a szükséges szavakat, kifejezéseket a románból vették át. Ez a szókészlet 14 százalékát jelenti, ami magas szám, tehát a csángó magyar a románhoz is közel áll.

A csángók nyelvének megőrzése nem könnyű. A román környezet asszimilálni akarja őket, a román állam nyelvpolitikája ezt a nyelvhasználatot nem tekinti egyenrangúnak a hivatalos románnal. A központi kormányzat helyett tehát maguknak a csángóknak kellett a magyar nyelv oktatását felvetni és elérni. Itt kiütközik minden probléma, ami kétnyelvű környezetben szokásos. A magyar iskolai oktatásából sokan kimaradtak, számukra a magyar legfeljebb az otthon nyelve. Az idősebb korosztály ugyan egymás között magyarul beszél, de a vallási életben a románokhoz tartoznak, és az egyház is a románra áttérést szorgalmazza. A magyar nyelv presztízse tehát nem magas.

A fiatal korosztály egymás között inkább románul beszél, ami nemcsak errefelé jellemző, hiszen a fiatalok a társasági életben a többséggel azonos rangon

szeretnének részt venni. Így a magyar nyelv már az otthoni környezetben is tért veszít. További probléma, hogy a megélhetés miatt jellemző az elvándorlás és az ingázás, ami a fiatal és az aktív korúak sajátja. A külföldön, elsősorban Olaszországban dolgozók még egy további nyelvi környezetbe kerülnek, de ha ott használnak is valamit a saját nyelvükből, az a román nyelv lesz. Természetesen Magyarországra is járnak dolgozni, de ez nem jár feltétlenül előnyökkel a nyelv megítélését illetően. A mai magyar annyira eltér az övéktől, hogy a saját nyelvjárásukat nem tartják „igazinak”. A *Csángók* című filmből kiderül, hogy a fiatal és aktív korosztály beszéde a mai magyar köznyelvi változathoz jobban hasonlít, mint az időseké, de ettől még nem biztos, hogy ők a legaktívabbak a magyar nyelv helyzetének erősítésében.

A csángó lakosság nem kért magyar nyelvű oktatást, de a magyar nyelv tanítását igen. Tehát ragaszkodnak ahhoz, hogy az első nyelv a román. Emögött gyakorlati szempontok is meghúzódnak, leginkább az oktatásban boldogulás, de a román nemzettel való azonosulás is. Ugyanakkor a sok tekintetben uniformizálódó világban igényük van a magyar nyelv és identitás megőrzésére is. Közel ötven falu van, amelyben a gyerekek taníthatók magyarra, ez majdnem tízezer gyereket jelent, ami elég nagy szám a magyaroctatás sikerességéhez és tartósságához.

Nagyon fontos azt megértenünk, hogy a csángók is, de akár más kisebbségi helyzetben élők is nem élik meg folyton harciasan a magyarságukat, hanem leginkább boldogulni szeretnének.